

	<p style="text-align: center;">ONLINE JOURNAL OF MUSIC SCIENCE</p> <p style="text-align: center;">ISSN: 2536-4421</p>
---	---

Atf/Citation

Yücel, H. (2023). Amasya yöresi türkülerinde Alevi-Bektaşî unsurları ve bu eserlerin müzikal analizleri. *Online Journal Of Music Sciences*, 8 (2), 260-279.
<https://doi.org/10.31811/ojomus.1408681>

Cilt/Volume: 8 Sayı/Issue: 2 Aralık/ December 2023	Geliş Tarihi/Received: 22.12.2023 Kabul Tarihi/Accepted: 28.12.2023 Yayım Tarihi/Published: 29.12.2023	Araştırma Makalesi/ Research Article https://doi.org/10.31811/ojomus.1408681
---	--	---

Haluk YÜCEL

*Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi,
Müzik Bölümü, hy.musiki@gmail.com*

AMASYA YÖRESİ TÜRKÜLERİNDE ALEVİ-BEKTAŞİ UNSURLARI VE BU ESERLERİN MÜZİKAL ANALİZLERİ

ÖZ

Türküler, Türk insanının dini ve dindışı tüm duygularına tercüman olmuştur. Kahramanlık, savaşlar, ölüm, aşk, sevdâ, ayrılık gibi konular her yörede âşıklar tarafından dile getirilirken kimi zamanda dini metinler, tasavvufî temalar ve Alevi-Bektaşî söylemleri türkülerde konu edilmektedir. Dini boyutu olduğu kadar toplum yaşamının biçimlendirilmesinde de önemli bir etken olan bu unsurlar Amasya türkülerinde kendine yer bulmuştur. Gerek yazılı gerekse sözel aktarımlar sayesinde olsun bir toplumun yaşayan hafızası kabul edilen türküler, konuları, içerikleri ve gelecek kuşaklara vereceği mesajlarıyla içinde yaşadığı yörenin en önemli tarihi ve sosyo-kültürel zenginliklerindedir. Amasya türkülerini tematik olarak incelendiğinde ayrılık, aşk ve sevdâ konulu türküler ilk sırada yer almaktadır. Bununla birlikte âğıt temalı türküler ve semah karakterli eserler de mevcuttur. Sözlü kültürün aktarımında halk müziğinin, âşıkların, dinsel ve dilsel özelliklerin önemi tartışılmaz. Çünkü türküler tıpkı gelenek gibi kuşaktan kuşağa, kalpten kulağa intikal eder. Bu çalışmada Amasya türkülerinde geçen Alevi-Bektaşî unsurları incelenmekte aynı zamanda tespit edilen türkülerin müzikal analizleri de çalışmada yer almaktadır. Çalışmada kullanılan ana kaynaklar arasında TRT Türk Halk müziği arşivi, TRT Müzik Dairesince hazırlanan Amasya Türküleri CD'si ve Amasya Belediyesi tarafından basılmış olan "Amasya Türküleri" kitabıdır. Çalışmada yaklaşık 40 Amasya türküsü incelenmiş ve bu türkülerde geçen Alevi-Bektaşî unsurları bulgular kısmında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Amasya, Türkü, Alevi-Bektaşî, halkbilim

“ALEVİ-BEKTAŞI” ELEMENTS IN THE FOLK SONGS OF AMASYA REGION AND MUSICAL ANALYSIS OF THESE WORKS

ABSTRACT

Folk songs have been the interpreter of all religious and non-religious feelings of Turkish people. While subjects such as heroism, wars, death, love, infatuation, falling apart are expressed by minstrels in every region, sometimes religious texts, mystical themes and “Alevi-Bektaşî” discourses are the subject of folk songs. These elements, which are an important factor in shaping social life as well as their religious dimension, found their place in Amasya folk songs. The folk songs, which are accepted as the living memory of a society, thanks to both written and verbal transmissions, are among the most important historical and socio-cultural riches of the region they live in, with their subjects, contents and messages to future generations. When the folk songs of Amasya are examined thematically, the songs about separation, love and infatuation take the first place. In addition, there are also folk songs with the theme of lament and works with the character of semah. The importance of folk music, minstrels, religious and linguistic features in the transmission of oral culture is indisputable. Because folk songs are passed down from generation to generation, from heart to ear, just like tradition. In this study, the “Alevi-Bektaşî” elements in Amasya folk songs are examined, and the musical analyzes of the identified folk songs are also included in the study. Among the main sources used in the study are the TRT Turkish Folk Music archive, the Amasya Folk Songs CD prepared by the TRT Music Department, and the "Amasya Folk Songs" book published by the Amasya Municipality. In the study, about 40 Amasya folk songs were examined and the “Alevi-Bektaşî” elements in these folk songs were discussed in the findings section.

Keywords: Amasya, Turkish, “Alevi-Bektaşî”, folklore

1. GİRİŞ

Amasya Orta Karadeniz bölgesinde konuşlanmıştır. İl merkezinin dışında 6 ilçeden oluşmaktadır. En büyük ilçesi Merzifon olan Amasya'nın diğer ilçeleri Suluova, Göynücek, Gümüşhacıköy, Hamamözü ve Taşova'dır. Amasya'nın doğusunda Tokat, güneyinde Yozgat, batısında Çorum, kuzeyinde Samsun illeri bulunmaktadır. Yeşilirmak şehrin merkezinden geçmekte ve il ve ilçelerinde Akdağ, Tavşan Dağı, İnegöl Dağı, Kocacık Tepesi, Kırklar Dağı, Ferhat Dağı bulunmaktadır.

Amasya tarihi çok eski zamanlara uzanmaktadır. Öyle ki Antik Çağdan günümüze kadar pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bunlar sırasıyla; Hitit, Frig, Kimmer, Lidya, Pers, Roma, Bizans, Danişmend, Selçuklu, İlhanlı ve Osmanlı medeniyetleridir. Amasya, Osmanlı döneminde de saygınlığı olan bir şehirdir. Osmanlı döneminde şehzadelerin eğitim almak için Amasya'da bulunmaları hasebiyle "şehzadeler şehri" olarak da ün yapmıştır. Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, I. Mehmet, II. Murat, Amasya'da şehzadelik yapmış Osmanlı padişahlarından. Medreseleri, Darüşşifası, tarihi mekânları ve camileri ile döneminin en canlı şehirlerinden olan Amasya Millî Mücadelenin simge şehirlerindedir. Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarınının 19 Mayıs 1919' da Samsun' da başlattığı özgürlük kıvılcımı Amasya'da devam etmiş, 22 Haziran 1919' da yayınlanan Amasya Tamimi ile "Milletin İstiklalini yine milletin azim ve kararının kurtaracağı" düşüncesi bu tarihi şehirde ilan edilmiştir.

Amasya, tarihi ve coğrafi özellikleri bakımından olduğu kadarıyla kültürel anlamda da oldukça zengin bir şehirdir. Osmanlı döneminde ve Cumhuriyet döneminde Vardakosta Seyyid Ahmet Ağa, Giriftzen Asım Bey gibi pek çok bestekâr, sanatçı Amasya'da yaşamıştır. Ayrıca halk âşıkları bilhassa "Gaziler Ovacığı" denilen ve Amasya sınırlarında bulunan coğrafi alanda halk müziği kültürüne önemli eserler katmışlardır. Kul Fakır, Caferi, Biçare, Abdali, Turab Ali, Fukara Derviş, Dervişoğlu, Selami, Derviş Edna, Gulami, Kul Hasan, Kul Haydar, Nikabi, Sıdkı, gibi isimler yörede tanınan âşıklarındandır.

Alevi-Bektaşî geleneğinin çok önemli taşıyıcıları olan bu âşıkların eserlerinde bu geleneğin sözel unsurlarına rastlamak mümkündür. Çünkü türküler bir milletin inanç, yaşam, sosyal hayat gibi sayısız değerlerinin bir bütünüdür. "En sade şekli ile türkü, insanımızın hüznünden coşkusuna kadar çok sayıda duygusunu ezgilerle birlik olma şeklidir. Toplumun aktarıma dayalı hafızası olan türküler, ait olduğu bölgenin en önemli tarihi ve sosyo-kültürel zenginliklerindedir" (Yücel, 2021, s.170).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Amasya türkülerinde geçen Alevi-Bektaşî unsurlarının neler olduğunu ve bu türkülerin müzikal analizlerinin ne durumda olduğunu ortaya koymaktır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma Amasya Türkülerinde yer alan Alevi-Bektaşî unsurlarının durumunu ortaya koyması, farklı bölgelerde yapılacak çalışmalara destek olması ve kültürel aktarıma katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden betimsel bir çalışmadır. Araştırmada Amasya türkülerinin konularının sınıflandırılması, içeriklerinin belirlenmesi ve türkülerde geçen Alevi-Bektaşî unsurlarının tasnif edilmesi şeklindedir.

2.1. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler doküman inceleme tekniği ile toplanmıştır. "Araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi olarak da tanımlanmaktadır" (Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırmada ulaşılan ve kullanılan veriler TRT Türk Halk müziği arşivi, TRT Müzik Dairesince hazırlanan Amasya Türküleri CD'si ve Amasya Belediyesi tarafından basılmış olan "Amasya Türküleri" kitabı yer almaktadır.

2.1. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. "Sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan en önemli tekniklerden biridir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2017, 259). Bu doğrultuda Amasya yöresine ait 40 türkü sözel unsurları bakımından incelenmiş ve metinlerde geçen Alevi-Bektaşî inanç felsefesine dair kavramlar

belirlenmiş ve bulgularda aktarılmıştır. Ayrıca Selâm Verdik Kadem Bastık, Sabahtan Uğradım, Kaf u Nun Hitabı İzhâr Olmadan ve Geldiğiniz Evler Dol'olsun Nurdan (Kırklar Semâhı – Gönüller Semâhı) isimli eserlerin müzikal analizleri yapılmıştır.

2.1. Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Ayrıca bu araştırmanın ULAKBİM TR Dizin 2020 ölçütlerine göre etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalardan olduğunu beyan ederiz.

3. BULGULAR

3.1. Amasya Yöresine Ait Türkü Metinlerinde Geçen Alevi – Bektaşî İnanç Felsefesine Dair Kavramlar

Amasya yöresine ait 40 türkü sözel unsurları bakımından incelenmiş ve metinlerde geçen Alevi-Bektaşî inanç felsefesine dair kavramlar belirlenmiştir. Bu kavramlardan Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Zeynel Abidin, Pîr, Pîr Sultan Abdal, Pîr Balım Sultân, Erenler, Hacı Bektaş Veli, Semâh, insan-ı kâmil kavramı, on iki imam, kırklar gibi kavramlar önemli kabul edilen unsurlardır. Amasya türkülerinde tespit ettiğimiz bu unsurlar aşağıdaki gibidir:

3.1.1. Hz. Ali

Alevi-Bektaşî âşıkları genellikle bestelerinde Hz. Ali'yi birtakım sıfatlarla isimlendirmeyi tercih etmişlerdir. Bu sıfatlardan birisi de Hz. Ali'nin cesareti sebebiyle kendisine “Allah'ın Aslanı” denilmiştir. Hz. Ali için “Şah, Şah-ı Merdan, Haydar-ı Sultan-ı Ali, Şâh İmam-ı Muhterem, Aliyyü'l-Müctebâ” gibi özel isimler de belirtilmektedir (Gülmez, 2015, s. 290).

Hz. Ali sevgisi Anadolu'nun her karış toprağında hissedilir. Türkülere, deyişlere yansıyan bu sevgi onu öven, yücelten pek çok sıfatta kendine yer bulur. Öyle ki Amasya yöresi türkülerinde de Hz. Ali *şah-ı merdân* olarak ifade edilmiştir.

Geldiğiniz Evler Dol'olsun Nurdan (Kırklar Semâhı – Gönüller Semâhı TRT Rep. No: 4605) isimli eserde şah-ı mardan kelimesi geçmektedir. Yine aynı eserde On iki imam, pîr, erenler, kırklar gibi kelimeler de kullanılmıştır.

*Geldiğiniz evler dol'olsun nurdan,
Biz de böyle gördük uludan, pirden.
Yardımcımız olsun ol **şah-ı merdân**,
Gelsin hizmet ehli, semah eylesin.
Erenler önünde uyuyup, yattım
Güher dünyasında deryaya battım*

*Kırkların önünde bir semah tuttum
On iki imam, şah-ı mardân önünde.*

3.1.2. Pîr

“Lügatta “ak saçlı, ihtiyar, aksakallı, tecrübeli kimse” anlamında vücut bulan bu kelime, tasavvufta müşid, velî ve şeyh ile benzer manalarda yer almıştır. Buna göre, *pîr* sâlike rehberlik yapandır (Arpaguş, 2007, s. 272). Amasya türküleri incelendiğinde Sabahtan Uğradım, Selâm Verdik Kadem Bastık ve Ninni eserlerinde *Pîr* sözcüğü geçtiği görülmektedir.

Sabahtan Uğradım (TRT Rep. No: 2731) isimli türküde *pîr* kelimesi geçmektedir.

Sabahtan uğradım pîr dîvânına

Pîr divanı güldür, gül

Selâm Verdik Kadem Bastık (TRT Rep. No: 1816) türküsünde de *pîr* şöyle ifade edilmektedir.

Kurban olam yanındaki şu pîr'e

Söyle kardeş, bu kâmiller yeridir.

Ninni (Amasya Türküleri, 152) ninnisinde de *Pîr* İlyas'a mum yakıldığı şöyle ifade edilmektedir:

Pîr İlyas'a uç mum yaktım,

Himmet etsin yavruma, ninni.

3.1.3. Pir Sultan Abdal

“16. yüzyılda Sivas, Yıldızeli'nin, Banaz köyünde dünyaya geldiği rivayet edilmektedir. “O ruh girdi bana Haydar dost dedi / Yaradandan nasîbini istedi” bu fasıldan adının Haydar olduğu tespit edilmektedir. Soyunun nerden geldiği ise, “Benim aslım Horasan'dan Hoy'dandır” ifadelerinden anlaşılmaktadır. Şiirlerinde genellikle *Pîr Sultan* mahlasını kullanmışsa da *Pîr Sultan Abdal* diye tanınmıştır” (Albayrak, 2007, s. 277).

Geldiğiniz Evler (Kırklar Semâhı) (TRT Rep. No: 4605) eserinde *Pîr Sultan Abdal* şöyle ifade edilmektedir.

Abdal Pir Sultan'ım er nefesidir,

Gelsin hizmet ehli, semah eylesin.

3.1.4. Balım Sultân'ın

Balım Sultan, tarikat halkının Hacı Bektâş-ı Velî'den sonra ikinci *pîr*'i (*pîr-i sâni*) olarak yayılmıştır. Asıl adının Hızır Balı olduğu rivayet edilmektedir (Ocak, 1992, s. 17). Alevî-Bektaşî geleneği önde gelen isimlerinden biri olan Balım Sultân, “Kaf u Nun Hitabı İzhâr Olmadan” (TRT Rep. No: 4603) eserinde şöyle ifade edilmiştir:

Bir, kılı kırk yaran kâmiliz amma

Pîr Balım Sultân'ın budalasıyız.

3.1.5. Zeynel Abidin

“Doğumu farklı rivayetlere konu olmakla beraber, 38 (659) yılında Medine’de doğduğu genel kabul görmektedir. Babası Hz. Hüseyin; Sülâfe, Selâme ve Gazâle adlarıyla bilinen annesi Hz. Ömer devrindeki fetihler sırasında Medine’ye getirilen, son Sâsânî hükümdarı III. Yazdicerd’in kızı Şehrbânû’dur. Ebû Muhammed ve Ebü’l-Hüseyin künyeleriyle de anılmakla birlikte daha çok Zeynelâbidîn lakabıyla meşhur olmuştur. Bunun yanında “Seyyidü’s-sâcidîn, Seccâd, Zü’s-sefenât” (çok secdeden etmekten dizleri nasır olmuş) lakaplarıyla da tanınır.” (Kılavuz, 2013, s. 365).

Geldiğiniz Evler Dol’olsun Nurdan (Kırklar Semâhı) (TRT Rep. No: 4605) semahında Zeynel Abidin anılmaktadır.

*Zeynel Abidin aşkına,
Gel derdime derman eyle.*

3.1.6. Erenler

“Türkçe’de “er, eren, erenler, Hak erleri, Hak erenler, Allah adamı” gibi şekillerde kullanılmıştır” (Uludağ, 1995, s. 294). Erenler, Anadolu insanının inanışında Allah dostu zatlar olarak anlamlı bir yerdedirler. Buldukları bölgeye göre “Horasan erenleri, Rum erenleri” olarak da isimlendirilirler.

Neylersin (Amasya Türküleri, 152) eserinde erenler kelimesi kullanılmıştır.

*Ey Fedâî! Görür gerçeğin gözü,
Erenler seçerler sıyrıyı, yüzü.*

Erenler yine bir başka eserde şöyle geçmektedir. Geldiğiniz Evler Dol’olsun Nurdan (Kırklar Semâhı) (TRT Rep. No: 4605)

*Erenler önünde uyuyup, yattım
Güher dünyasında deryaya battım*

3.1.7. Kırklar

Sevilen şahsiyetler olmak ile birlikte rivayetler ile var oldukları değerlendirilmektedir. Geldiğiniz Evler Dol’olsun Nurdan (Kırklar Semâhı) (TRT Rep. No: 4605) eserinde şöyle geçmektedir.

*Kırkların önünde bir semah tuttum
On iki imam şah-ı mardân önünde.*

3.1.8. Hasan, Hüseyin, On iki imam

Hasan ve Hüseyin Hz. Peygamber’in torunlarıdır. Kerbelâ şehitlerindedir. Hz. Fâtıma ile Hz. Ali’nin büyük oğlu Hasan, küçük oğlu Hüseyin’dir. Ehl-i Beyt sevgisi Anadolu coğrafyasında önemlidir. Bu durum Amasya yöresi türkülerinde de kendine yer bulmuştur.

Geldiğiniz Evler Dol’olsun Nurdan (Kırklar Semâhı) (TRT Rep. No: 4605) semahında Hasan ve Hüseyin dışında peygamberimiz Hz. Muhammed dışında Zeynel Abidin de zikredilmektedir.

*Ya Muhammed Mustafa,
Ya Aliyel Murtaza,*

Hasan, Hüseyin aşkına,

Eserin pek çok yerinde Alevi-Bektaşî felsefesinde önemli yer tutan on iki imam ve şâh-ı merdân da anılmaktadır.

Serdiler sofrayı, sundum elimi

On iki imam şâh-ı merdân önünde.

3.1.9. Semâh

“Semâh, Cem isimli ibadetin önemli bir parçasıdır. Cem’e katılanlar Zakir’in söylediği deyişlere uygun olarak dönerler. Cem ibadetindeki on iki hizmetten biri olan semah bir ibadet biçimidir ve bu nedenle Aleviler için kutsaldır. Sadece kadınların ya da erkeklerin döndüğü semahlar da vardır ancak genellikle kadın ve erkekler birlikte semah dönerler. Bunun sebebi ise ibadet sırasında kadın-erkek gibi bir ayırım yoktur” (Coşkun, 2022, s.196).

Geldiğiniz Evler Dol’olsun Nurdan (Kırklar Semâhı) TRT Rep. No: 4605)

Yardımcımız olsun ol şah-ı merdân,

*Gelsin hizmet ehli, **semâh** eylesin.*

3.1.10. Hacı Bektâş

‘Menkıbevî Hacı Bektaş Rum abdallarının pîridir; Diyâr-ı Rûm’un (Anadolu) büyük evliyasındandır. Tarihî şahsiyetini menkıbevîleştiren anlaşılması ve tahlili güç bu dönüşüm süreci, onu daha XIV. yüzyıldan itibaren zamanımızda da bütün gücüyle varlığını koruyan çok önemli bir kültür, Anadolu’daki heterodoks Müslümanlığın merkez şahsiyeti yapmıştır” (Ocak, 1996, s. 455). Hacı Bektaş Veli eserlerinde sıklıkla akıl ve bilimden söz eder. İnsanların bilişsel bilgilerini arttırmayı, cehaleti önlemeyi ve düşünme yeteneklerini geliştirmeyi amaçladığı görünmektedir. Aynı düzlemde listelediği amaçların çoğunlukla inanç, değer, ahlak, tutum, istek ve eğilim gibi duyuşsal amaçlar olduğunu belirtmek gerekir. (Kahramanoğlu, & Şahin, 2019, s. 55). “Hacı Bektaş Veli, 13. yüzyılda bir takım siyasi ve sosyal çalkantıların hüküm sürdüğü Anadolu’da “gelin canlar bir olalım”, “bir olalım, iri olalım, diri olalım” çağrılarıyla ayrılıkların getireceği olumsuzluklara dikkat çekerek herkesi birlik ve beraberliğe davet etmiş, “ilimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır” mesajıyla cehaletin kötülüğüne vurgu yapmış, “eline, diline, beline sahip ol” nasihatlarıyla toplumda huzur, güven ve barış ortamı oluşmasına katkı sağlamıştır” (Özcan, 2012, s. 1696).

Kaf u Nun Hitabı İzhâr Olmadan (TRT Rep. No: 4603)

Küntü kenz sırrının olduk âgâhı

Ayn’el yakîn bildik Cemâlullahı

Ey hoca! Bizdedir sırr-ı ilâhî

Biz, Hacı Bektâş’in fukârâsıyız.

3.1.11. Kâmil, İnsan-ı Kâmil

“İnsân-ı kâmil Hak ile halk arasında bir köprü vazifesi görür. İnsân-ı kâmil maddî ve mânevî, kesif ve latif, zulmânî ve nûrânî, cismanî ve ruhanî, süflî ve kutsî âlemde var olan her şeyi, yani Hakk’ın her

mertebedeki tecellilerini ve kemallerini kendisinde taşıdığından söz konusu kemal hallerinin çeşitli vesilelerle ve değişik şekillerde zuhur etmesi itibarıyla sayısız isimler alır" (Aydın, 2000, s. 300-301).

Selâm Verdik Kadem Bastık (TRT Rep. No: 1816)

Ah aman! Selâm verdik, kadem bastık bu yere
Söyle âşık, bu kâmiller yeridir
Kurban olam yanındaki şu pîr'e
Söyle kardeş, bu kâmiller yeridir

3.2. Amasya Yöresine Ait Türkülerin Müzikal Analizleri

3.2.1. Selâm Verdik Kadem Bastık

Şekil 1

Selâm Verdik Kadem Bastık İsimli Eserin Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA NO: 1816
İNCELEME TARİHİ: 22.2.1978

YÖRESİ
MERZİFON

KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK MUSA ASLAN

DERLEYEN
ANKARA DEVLET
KONSERVATUARI

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

SELÂM VERDİK KADEM BASTIK

SÜRESİ: 2:208
SERBEST

(TRT Rep. No: 1816)

SELAM VERDİK KADEM BASTIK
(Şehife 2)

NA ZE NİM YA R YAR GÜ ZE LİM YA R YA R Bİ REY LE
NEY LE N SÖY LE KAR DEŞ
BU KÂ MİL LE R YE Rİ DİR

1
AH AMAN SELAM VERDİK KADEM BASTIK BU YERE
SÖYLE AŞIK BU KÂMİLLER YERİDİR
KURBAN OLAN YANINDAKİ ŞU PİR'E
SÖYLE KARDEŞ BU KÂMİLLER YERİDİR

BAĞLANTI= YAR YAR NAZENİM
YAR YAR GÜZELİM
YAR YAR BİREYLEN EYLEN

2
AH AMAN CEHTEYLEKİ KÂMİLLERE YETESİN
METAINI KIYMETİYLE SATASIN
ERBABININ NAŞİHATIN TUTACIN
SÖYLE KARDEŞ BU KAMİLLER YERİDİR
BAĞLANTI

3
AH AMAN OSMANI'YIM PİRDEN DOLU İÇERİM
DÖRT KİTABIN MANASINI SEÇERİM
AĞZIMDAN DİLİMDEN CEYHER SAÇARIM
BENDE BİLDİM BU KÂMİLLER YERİDİR
BAĞLANTI

"Selâm Verdik Kadem Bastık" isimli eserin müzikal analizine bakıldığında;

- 1- Kaynak kişi Aşık Musa Aslan'a ait olan eser 1816 numara ile TRT THM Repertuarı kayıtlarında yer almaktadır. Eser Deyiş türünde yazılmıştır.
- 2- Eserin derlemecisi Ankara Devlet Konservatuvarı ve notaya alan Muzaffer Sarısözen'dir.
- 3- Eserin melodik yapısı oluşturan motifler incelendiğinde ağırlıklı olarak 2'li ve 3'lü ses aralıklarının zaman zaman da 6'lı ses aralıklarının kullanıldığı görülmektedir.
- 4- Eserin girişinde ah aman lafziyle başlayan serbest kısım sonrası eser başlamaktadır.
- 5- Hüseyini makâm dizisinde bestelenen eser 5/8 usûlle bestelenmiştir ve herhangi bir makâm ve usûl değişikliği yapılmamıştır.
- 6- Eserin ses genişliği 11 ses aralığında olup pes bölgede la sesi ile tiz bölgede sol sesleri arasında seyretmektedir.
- 7- Sözel unsurları bakımından incelendiğinde aynı ezgi üzerinde yazılmış üç kıta sözden ibarettir.

3.2.2. Geldiğiniz Evler Dol'olsun Nurdan (Kırklar Semâhı – Gönüller Semâhı)

Şekil 2

Geldiğiniz Evler Dol'olsun Nurdan (Kırklar Semâhı – Gönüller Semâhı) İsimli Eserin Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No: 4605
İNCELEME TARİHİ : 18. 11. 2005

DERLEYEN
ANKARA DEVLET
KONSERVATUVARI

YÖRE
AMASYA/Merzifon

DERLEME TARİHİ
07. 07. 1943

KAYNAK KİŞİ
MUSA ASLAN

GELDİĞİNİZ EVLER DOL'OLSUN NURDAN (Kırklar Semâhı-Gönüller Semâhı)

NOTALAYAN
ALTAN DEMİREL

SÖRE: $\frac{3}{8}$ = 126

(SAZ -----)

AĞIRLAMA

GEL Dİ Ğİ NİZ EV LER (SAZ -----) DO LOL SUN NUR DAN (SAZ -----)

BİZ DE BÖY LE GÖR DÜK (SAZ -----) U LU DAN PİR DEN (SAZ -----)

YAR DIM CI MIZ OL SUN (SAZ -----) OL ŞA HI MER DAN (SAZ -----)

SERBEST

OL ŞA HI MER DAN (SAZ -----) GEL SİN HİZ MET EH Lİ SE MAH EY LE SİN

YÜRÜTME $\frac{2}{4}$ = 208

E REN LE RÔ NÜN DE (SAZ -----) U YU YUP YAT TIM (SAZ -----)

---) GÜ HER DER YA SİN DA (SAZ) DER YA YA BAT TIM (SAZ -----)

---) KIRK LA RI NÖ NÜN DE (SAZ -----) BİR SE MAH TUT TUM (SAZ -----)

(TRT Rep. No: 4605)

GELDİĞİNİZ EVLER DOL'OLSUN NURDAN
(Kırklar Semahı-Gönüller Semahı)

- 2 -

SERBEST

O Nİ Kİ MAM ŞA HI MER DA NÖ NÜN DE

AGIRLAMA ♩ = 126

BEN DE Bİ Lİ Rİ DİM (SAZ-----) KEN Dİ HÂ Lİ Mİ (SAZ-----)

ŞÜ KÖR KO KU LA DİM (SAZ-----) CEN NET GÜ LÜ NÜ (SAZ-----)

SER Dİ LER SOF RA YI (SAZ-----) SUN DU ME Lİ Mİ (SAZ-----)

SERBEST

SUN DU ME Lİ Mİ (SAZ-----) O Nİ Kİ MAM ŞA HI MER DA NÖ NÜN DE

YÜRÜTME ♩ = 208

SE MAH EY LE YEN LER (SAZ-----) HAS LAR HA Sİ DİR (SAZ-----)

---) SE MAH EY LE ME YEN (SAZ-----) HAK KIN NE Sİ DİR (SAZ-----)

---) AB DAL PİR SUL TA NİM (SAZ-----) ER NE FE Sİ DİR (SAZ-----)

SERBEST

-----) GEL SİN HİZ MET EH Lİ SE MAH EY LE SİN

GELDİĞİNİZ EVLER DOL'OLSUN NURDAN
(Kırlar Semahı-Gönüller Semahı)

- 3 -

YELDİRME ♩ = 88

(SAZ -----) YA MU HAM MET MUS TA FA

YA A Lİ YEL MUR TA ZA HA SAN HÜ SE YİN AŞ KI NA YAR DI MEY LE DÜŞ KÜ NE

ZEY NEL A Bİ DİN AŞ KI NA GEL DER Dİ ME DER MA NEY LE GEL HAK TAN Dİ LEK Dİ LE

MEH Dİ SA HİP ZA MAN GE LE DE DE MOĞ LU SEC DE KI LA

GEL DER Dİ ME DER MA NEY LE GEL DER Dİ ME DER MA NEY LE

GELDİĞİNİZ EVLER DOL'OLSUN NURDAN
BİZ DE BÖYLE GÖRDÜK ULUDAN PİRDEN
YARDIMCIMİZ OLSUN OL ŞAH-I MERDAN
GELSİN HİZMET EHLİ SEMAH EYLESİN

ERENLER ÖNÜNDE UYUYUP YATTIM
GÜHER DÜNYASINDA DERYAYA BATTIM
KIRKLARIN ÖNÜNDE BİR SEMAH TUTTUM
ON İKİ (!)MAM ŞAH-I MERDAN ÖNÜNDE

BEN DE BİLİR İDİM KENDİ HÂLİMİ
ŞÜKÜR KOKULADIM CENNET GÜLÜNÜ
SERDİLER SOFRAYI SUNDUM ELİMİ
ON İKİ (!)MAM ŞAH-I MERDAN ÖNÜNDE

SEMAH EYLEYENLER HASLAR HASIDIR
SEMAH EYLEMEYEN HAK'KIN NESİDİR
ABDAL PİR SULTANIM ER NEFESİDİR
GELSİN HİZMET EHLİ SEMAH EYLESİN

YA MUHAMMET MUSTAFA
YA ALİYEL MURTAZA
HASAN HÜSEYİN AŞKINA
YARDIM EYLE DÜŞKÜNE
ZEYNEL ABİDİN AŞKINA
GEL DİRDİME DERMAN EYLE

GEL HAK'TAN DİLEK DİLE
MEHDİ SAHİP ZAMAN GELE
DEDEMOĞLU SECDE KILA
GEL DİRDİME DERMAN EYLE

“Geldiğiniz Evler Dol’olsun Nurdan (Kırlar Semâhı – Gönüller Semâhı)” isimli eserin müzikal analizine bakıldığında;

- 8- Kaynak kişi Âşık Musa Aslan’a ait olan eser 4605 numara ile TRT THM Repertuarı kayıtlarında yer almaktadır.
- 9- Eser semah türünde yazılmıştır.
- 10- Eserin derlemecisi Ankara Devlet Konservatuvarı ve notaya alan Altan Demirel’dir.
- 11- Eserin melodik yapısı oluşturan motifler incelendiğinde ağırlıklı olarak 2’li ve 3’lü ses aralıklarının kullanıldığı görülmektedir.
- 12- Eserin girişinde 4 ölçülük sazların icra edeceği bir saz kısmı, bağlantı bulunmaktadır.
- 13- Hüseyini makâm dizisinde, 9/8 ve 4/4 usûlle bestelenmiştir.
- 14- Eserin ses genişliği 8 ses aralığında olup pes bölgede sol sesi ile tiz bölgede sol sesleri arasında seyretmektedir.
- 15- Sözel unsurları bakımından incelendiğinde aynı ezgi üzerinde yazılmış dört kıta sözden ibarettir.

3.2.3. Kaf u Nun Hitabı İzhâr Olmadan

Şekil 3

Kaf u Nun Hitabı İzhâr Olmadan İsimli Eserin Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No: 4603
İNCELEME TARİHİ : 08. 11. 2005

YÖRE
AMASYA

KAYNAK KİŞİ
DAVUT ASLAN-MEHMET İNAN

SÜRE: ♩ = 88

DERLEYEN
ANKARA DEVLET
KONSERVATUVARI

DERLEME TARİHİ
05. 07. 1943

NOTALAYAN
ALTAN DEMİREL

KAF U NUN HİTABI İZHAR OLMADAN

(SAZ -----)

KA FU NUN Hİ TA Bİ İZ HAR
YO Ğİ KEN A DEM LE HAV VA
KÜN TÜ KENZ SIR RI NİN OL DUK

OL MA DAN OL MA DAN (SAZ -----)
Â LEM DE A DEM DE
A GÂ HI A GÂ HI

(-----) BİZ BU KÂ İ NA TIN İB Dİ
HA Kİ LE HAK İ DİK SIR RI
AY NEL YA KİN BİL DİK CE MAL

DA Sİ YİZ E FEN DİM E FEN DİM (SAZ -----)
MÜP HEM DE E FEN DİM E FEN DİM
LUL LA HI E FEN DİM E FEN DİM

(-----) KİM SE LER VA Sİ Lİ Dİ DÂR
BİR GE CE ÇIK MİH MÂN OL DUK
EY HO CA BİZ DE DİR SİR RI

(TRT Rep. No: 4603)

KAF U NUN HİTABI İZHAR OLMADAN

- 2 -

OL MA DAN OL MA DAN (SAZ - - - - -)
 MER YEM DE MER YEM DE
 I LÂ Hİ I LÂ Hİ
 BİZ KÂ BE KAV SEY NİN EV ED
 HAZ RE Tİ İ SA NİN ÖZ BA
 BİZ HA CI BEK TA ŞIN FU KA
 NA Sİ YİZ E FEN DİM E FEN DİM (SAZ - - - - -)
 BA Sİ YİZ E FEN DİM E FEN DİM
 RI Sİ YAZ E FEN DİM E FEN DİM

KAF U NUN HİTABI İZHÂR OLMADAN
 BİZ BU KÂİNATIN İBTİDASİYİZ
 KİMSELER VASIL-I DİDÂR OLMADAN
 BİZ KÂBE-İ KAVSEYNİN EV EDNÂSİYİZ

YOK İKEN ADEM'LE HAVVA ÂLEMDE
 HAK İLE HAK İDİK SIRR-I MÜPHEMDE
 BİR GECEÇİK MİHMÂN KALDIK MERYEM'DE
 HAZRETİ İSÂ'NİN ÖZ BABASİYİZ

"KÜNTÜ KENZ" SIRRININ OLDUK AGÂHİ
 AYN'EL YAKIN BİLDİK CEMALLULLAH'I
 EY HOCA BİZDEDİR SIRR-I İLÂHİ
 BİZ HACI BEKTAŞ'IN FUKARASİYİZ

BİZE "PEDER" DEDİ TIFL-I MESİHA
 "RABBİ ERNU DİYE ÇAĞIRDI MUSA
 "LEN TERÂNİ" DİYEN İDİK BİZ SANA
 BİZ TUR-İ SİNÂ'NİN TECELLASİYİZ

ZAHİDA AŞINAMIZ "İNNA FETAHNA"
 HARABİ KEMTERİ SERSERİ SANMA
 BİR KILI KIRK YARAN KÂMİLİZ AMMA
 PİR BALIM SULTAN'IN BUDALASİYİZ

izhar olmak: görünmek, belirlemek

iptida: baş, başlangıç

didar: yüz, çehre

sirr-i müphem: belirsiz sır

mihman: misafir

agâh: bilen

cemal: yüz güzelliği

tfl: çocuk

Mesih: Hz. İsa

Tur-i Sina: Sina dağı

zahida: ey zahit! (çok aşırı sofu)

kemter: hakir, aşağılık, adi

kamil olgun

budala (abdallar): dünya ile ilgisini kesip kendini tamamen

Allah'a bağlamış olan derviş

Kaf u Nun Hitabı İzhâr Olmadan (TRT Rep. No: 4603) isimli eserin müzikal analizine bakıldığında;

- 16- Kaynak kişiler Âşık Davut Aslan ve Mehmet İnan'dan alınmış olan eser 4603 numara ile TRT THM Repertuarı kayıtlarında yer almaktadır.
- 17- Eserin derlemecisi Konservatuvarı'dır ve notaya alan Altan Demirel'dir.
- 18- Eser dini içeriklidir.
- 19- Eserin melodik yapısı oluşturan motifler incelendiğinde ağırlıklı olarak 2'li ve 3'lü ses aralıklarının kullanıldığı görülmektedir.
- 20- Eserin girişinde 13 ölçülük sazların icra edeceği bir ara nağme, bağlantı bulunmaktadır.
- 21- Uşşak makâm dizisinde bestelenen eser 2/4 usûlle bestelenmiştir ve herhangi bir makâm ve usûl değişikliği yapılmamıştır.
- 22- Eserin ses genişliği 4 ses aralığında olup pes bölgede la sesi ile tiz bölgede re sesleri arasında seyretmektedir.
- 23- Sözel unsurları bakımından incelendiğinde aynı ezgi üzerinde yazılmış beş kıta sözden ibarettir.

3.2.4. Sabahtan Ugradım

Şekil 4

Sabahtan Ugradım İsimli Eserin Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2731
İNCELEME TARİHİ: 7.6.1985

YÖRESİ
AMASYA
KİMDEN ALINDIĞI
AŞIR ÇİRKE
SÜRESİ : ♩ = 120

DERLEYEN
ANKARA DEVLET
KONSERVATUARI

DERLEME TARİHİ

SABAHTAN UĞRADIM

NOTAYA ALAN
İSMET AKYOL

SERBEST

A H SA BAH TAN UĞ RA DIM PİR Dİ VA Nİ
NA PİR Dİ VA Nİ GÜL DÜR GÜ L O TUR MUŞ TAH
TI SA RAY NA TAHT SA RA YI GÜL DÜRÜ GÜL GÜL DÜRÜ YAR
BÜL BÜ LÜ YEM CAN GÜ LÜ YAR TAT LI TAT LI SEV Gİ Lİ YEM
DAL DA Kİ BÜL BU LÜ YEM BÜL BÜ LÜ MÜZ GÜ LÜ MÜZ
EF KÂ RI MIZ Pİ Rİ MİZ SU NA BÜL BÜL CAN BÜL BÜL
ŞU BÜL BÜL NA ŞI BÜL BÜL GA LEM LER GA ŞI BÜL BÜL
SE HER VAK Tİ Ö TÜN CE AĞ LA DIR DA ŞI BÜL BÜ L
YA BÜL BÜL BÜL BÜL BİR GA RİP KUŞ TUR
Ö TÜ ŞÜ NE HOŞ TUR BEN BÜL BÜ LÜ Gİ NA MAM

SABAHTAN UĞRADIM

SABAHTAN UĞRADIM PİR DİVANINA
PİR DİVANI GÜLDÜR GÜL
OTURMUŞ TAHTI SARAYINA
TAHTI SARAYI GÜLDÜR GÜL

BÜLBÜLÜYEM CAN GÜLÜ YAR
TATLI TATLI SEVGİLİYEM
DALDAKI BÜLBÜLÜYEM
BÜLBÜLÜMÜZ GÜLÜMÜZ
EFKÂRIMIZ PİRİMİZ
SUNA BÜLBÜL CAN BÜLBÜL
BÜLBÜL ŞU BÜLBÜL
NAŞI BÜLBÜL GALEMLER
GAŞI BÜLBÜL
SEHER VAKTİ ÖTÜNCE
AĞLADIR DAŞI BÜLBÜL

BAĞLANTI

BÜLBÜL BİR GARİP KUSTUR
SEHER ÖTÜŞÜ NE HOŞTUR
BEN BÜLBÜLÜ GINAMAM
AYRILIK ÇETİN İŞTİR

BAĞLANTI

GÜLDEN TEREZİ YAPTI LAR
GÜLÜ GÜLNEN DARTTI LAR
GÜL ALDILAR GÜL SATTILAR
ÇARŞI PAZAR GÜLDEN GÜL

BAĞLANTI

“Sabahtan uğradım” isimli eserin müzikal analizine bakıldığında;

- 24- Kaynak kişi Âşık Sirke'ye ait olan eser 2731 numara ile TRT THM Repertuarı kayıtlarında yer almaktadır.
- 25- Eserin Ankara Devlet Konservatuarı tarafından derlenmiştir.
- 26- Eserin melodik yapısı oluşturan motifler incelendiğinde ağırlıklı olarak 2'li ve 3'lü ses aralıklarının kullanıldığı görülmektedir.
- 27- Eserin girişinde sazların icra edeceği bir ara nağme veya bağlantı bulunmamaktadır.
- 28- Eser serbest girişle başlamıştır.
- 29- Hüseyini makâm dizisinde bestelenen eser 4/4 usûlle bestelenmiştir.
- 30- Eserin ses genişliği 6 ses aralığında olup pes bölgede fa sesi ile tiz bölgede mi sesleri arasında seyretmektedir.
- 31- Sözel unsurları bakımından incelendiğinde aynı ezgi üzerinde yazılmış üç kıta sözden ve bağlantıdan ibarettir.

4. SONUÇ

Alevi-Bektaşî felsefesi geçmişte olduğu gibi günümüzde de Türk toplumunun sosyal yaşamında derin izleri olan bir olgudur. Dini boyutu kadar yaşamın tüm sosyal alanlarında da etkisi vardır. Sevgi, saygı, hoşgörü gibi evrensel değerlerin tamamını Alevi-Bektaşî inanç sisteminde görmek mümkündür. Amasya yöresi türkülerinde Alevi-Bektaşî unsurlarının incelendiği bu çalışmada öncelikle yöre türkülerini konuları bakımından tasnif edilmiş ve dini içerikli eserler toplanmıştır. Bu türküler arasında Alevi-Bektaşî unsurları geçen türkülerini sözel olarak değerlendirildikten sonra bu eserler müzikal anlamda analiz edilmişlerdir. Ağırlıklı olarak semah türünde olan eserlerde sıklıkla kullanılan unsurlar şunlardır: Hz. Ali, Hz. Hasan,

Hız. Hüseyin, Zeynel Abidin, Pîr, Pîr Sultan Abdal, Pîr Balım Sultân, Erenler, Hacı Bektaş Veli, semâh, insan-ı kâmil kavramı, on iki imam, kırklar.

Hız. Ali için Şah-ı merdân ifadesi kullanılırken, eserlerde Hız. Ali ve on iki imam için övgülere yer verilmektedir. Türkülerde kırklar ve erenlere sevgi ve saygı ifade edilmektedir. Hacı Bektaş Veli, Pîr Balım Sultân, Zeynel Abidin gibi şahsiyetlerin Amasya türkülerinde yer alıyor olması, onların Anadolu insanının gönlünde ne derece özel bir yerlerinin olduğunun bir kanıtıdır aynı zamanda. İncelediğimiz 40 türkü içerisinde 6 türküde Alevi-Bektaşiliğe ilişkin söylemler mevcuttur. “Neylersin” ve “Ninni” eserleri Amasya Türküleri kitabında bulunurken; Selâm Verdik Kadem Bastık (TRT Rep. No: 1816), Sabahtan Uğradım (TRT Rep. No: 2731), Kaf u Nun Hitabı İzhâr Olmadan (TRT Rep. No: 4603), Geldiğiniz Evler Dol’ olsun Nurdan (Kırklar Semâhı – Gönüller Semâhı TRT Rep. No: 4605) isimli türküler TRT Türk Halk Müziği Repertuarında bulunmaktadır. İncelenen eserlerin tamamının Hüseyini ve Uşşak makam dizilerinde bestelendiği, çok fazla ses atlamalarının yapılmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca analizleri yapılan eserler 2/4, 4/4, 5/8, 7/8 ve 9/8 usûllerle bestelenmiştir. Eserlerin kaynak kişileri Âşık Musa Aslan, Âşık Davut Aslan, Âşık Sirke ve Mehmet İnan olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın Etik Beyanı

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Ayrıca ULAKBİM TR Dizin 2020 ölçütlerine göre çalışmada etik kurul onayını gerektiren herhangi bir veri toplamaya ihtiyaç duyulmamıştır.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı:

1. yazar katkı oranı: %100

Çıkar Çatışması Beyanı:

Yazarlar arasında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Albayrak, N. (2007). *Pîr Sultan Abdal*. TDV İslâm Ansiklopedisi. (Cilt. 34, ss. 277-278). TDV İslâm Araştırmaları Merkezi
- Arpağuş, S. (2007). *Pîr*. TDV İslâm Ansiklopedisi. (Cilt. 34, ss. 272-273). TDV İslâm Araştırmaları Merkezi
- Aydın, M, S. (2000). *İnsân-ı Kâmil*. TDV İslâm Ansiklopedisi. (Cilt. 22, ss. 330-331). TDV İslâm Araştırmaları Merkezi
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi

- Coşkun, G. (2022). Alevilikte cem ve semah'ın kaynağı olarak görülen miraç hadisesi ve kırklar cemi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 103, 187-203.
- Gülmez M. (2015). Âşık ömer divanı'nda alevi-bektaşî izleri. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 37, 285-307. <https://doi.org/10.21563/sutad.187057>
- Kahramanoğlu, R. ve Şahin, F. (2019). Hacı Bektaş Veli Felsefesinin Etnopedagojik Açından İncelenmesi [Prof. Dr. Fuat Sezgin Özel Sayısı]. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41-58. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.597317>
- Kılavuz, A. S. (2013). *Zeynelâbidîn*. TDV İslâm Ansiklopedisi. (Cilt. 44, ss. 365-366). TDV İslâm Araştırmaları Merkezi
- Ocak, A. Ş. (1992). *Balım Sultan*. TDV İslâm Ansiklopedisi. (Cilt. 5, ss. 17-18). TDV İslâm Araştırmaları Merkezi
- Ocak, A. Ş. (1996). *Hacı Bektâş-ı Velî*. TDV İslâm Ansiklopedisi. (Cilt. 14, ss. 455-458). TDV İslâm Araştırmaları Merkezi
- Özbakır, B. ve Sünbül, S. T. (2010). *Amasya Türküleri*. Amasya Belediyesi.
- Özcan, H. (2012). Hacı Bektaş Veli'nin Eserlerinde ve Bektaşî Erkânâmelerinde Dervişin Nitelikleri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (1), 1695-1705.
- TRT Türk Halk Müziği Arşivi
- Uludağ, S. (1995). *Erenler*. TDV İslâm Ansiklopedisi. (Cilt. 26, ss. 294-295). TDV İslâm Araştırmaları Merkezi
- Yücel, H. (2021, 05-06 Mart). Türkülerde Coğrafi Kimlik: Amasya Türküleri. *SSD Journal International Conference On Social Siences & Humanities*, Ankara
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Amasya is located in the Central Black Sea region. It consists of 6 districts outside the city center. The largest district is Merzifon and the other districts of Amasya are Suluova, Göynücek, Gümüşhacıköy, Hamamözü and Taşova. Amasya is bordered by Tokat to the east, Yozgat to the south, Çorum to the west and Samsun to the north. Yeşilirmak passes through the center of the city and there are Akdağ, Tavşan Mountain, İnegöl Mountain, Kocacık Hill, Kırklar Mountain, Ferhat Mountain in the province and its districts. Amasya history dates back to ancient times. So much so that it has hosted many civilizations from ancient times to the present day. These are respectively; Hittite, Phrygian, Cimmerian, Lydian, Persian, Roman, Byzantine, Danishmend, Seljuk, Ilkhanid and Ottoman civilizations. Amasya is a very rich city in terms of cultural as well as historical and geographical features. Many composers and artists such as Vardakosta Seyyid Ahmet Ağa and Giriftzen Asım Bey lived in Amasya during the Ottoman and

republican periods. In addition, folk minstrels have contributed important works to folk music culture, especially in the geographical area called "Gaziler Ovaciğı" and located within the borders of Amasya. Names such as Kul Fakır, Caferi, Biçare, Abdali, Turab Ali, Fukara Derviş, Dervişoğlu, Selami, Derviş Edna, Gulami, Kul Hasan, Kul Haydar, Nikabi, Sırdki are among the well-known minstrels in the region.

2. Method

Fifty folk songs from the Amasya region were analyzed in terms of their verbal elements and the concepts related to Alevi-Bektashi belief philosophy in the texts were determined. The elements such as Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Zeynel Abidin, Pir, Pîr Sultan Abdal, Pîr Balım Sultân, Erenler, Hacı Bektaş Veli, Semâh, the concept of human being, twelve imams, forties are considered important. In this study, Alevi-Bektashi elements in Amasya folk songs were analyzed. These folk songs were also evaluated musically.

3. Findings, Discussion and Results

Alevi-Bektashi philosophy is a phenomenon that has deep traces in the social life of Turkish society today as in the past. It has an impact on all social areas of life as well as its religious dimension. It is possible to see all universal values such as love, respect and tolerance in the Alevi-Bektashi belief system. In this study, in which Alevi-Bektashi elements in the folk songs of Amasya region were analyzed, firstly, the folk songs of the region were classified in terms of their subjects and works with religious content were collected. After verbally evaluating the folk songs with Alevi-Bektashi elements among these folk songs, these works were analyzed musically. The elements frequently used in the works, which are predominantly in the semah genre, are as follows: Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Zeynel Abidin, Pir, Pîr Sultan Abdal, Pîr Balım Sultân, Erenler, Hacı Bektaş Veli, semâh, the concept of human-kâmil, twelve imams, forties.

While the expression Shah-ı merdân is used for Hz. Ali, the works include praises for Hz. Ali and the twelve imams. In folk songs, love and respect for the forty and the virtuous are expressed. The fact that personalities such as Hacı Bektaş Velî, Pîr Balım Sultân, Zeynel Abidin are included in Amasya folk songs is also a proof of how special they have a special place in the hearts of Anatolian people. Among the 40 folk songs we analyzed, there are discourses on Alevi-Bektashism in 6 folk songs. While the works "Neylersin" and "Ninni" are found in the book Amasya Folk Songs; the folk songs named Salâm Verdik Kadem Bastık (TRT Rep. No: 1816), Sabahtan Uğradım (TRT Rep. No: 2731), Kaf u Nun Hitabı İzhâr Olmadan (TRT Rep. No: 4603), Geldiğiniz Evler Dol'olsun Nurdan (Kırklar Semâhı - Gönüller Semâhı TRT Rep. No: 4605) are in the TRT Turkish Folk Music Repertoire. It was determined that all of the analyzed works were composed in Hüseyini and Uşşak makam scales and that there were not too many sound skips. In addition, the analyzed works were composed with 2/4, 4/4, 5/8, 7/8 and 9/8 methods. It was determined that the source persons of the works were Âşık Musa Aslan, Âşık Davut Aslan, Âşık Sirke and Mehmet İnan.